

A BMF Hírlevél 2008. októberi, novemberi és decemberi számai áttekintést adnak a 110 éves jubileumát ünneplő BMF Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar történetéről, múltjáról és jelenéről.

A Kandó Iskola 110 éves története

Kandó Kálmán neve jelenleg a Budapesti Műszaki Főiskola egyik karának – a Kandó Kálmán Villamosmérnöki Karnak – nevében jelenik meg. E Kandó Kar azonban neves jogelődökkel büszkélkedhet. Első jogelődje a **Magyar Királyi Állami Mechanikai és Órásipari Szakiskola**.

Megalapítása gazdasági szükségszerűségből fakadt. A kiegyezés óta eltelt hosszú békeévek nagyszerű fejlődési lehetőséget teremtettek Magyarországon. Leginkább a gép- és villamosipar fejlődött. Az üzemeknek megfelelő tudású szakemberekre volt szükségük, de hiányzott a magyar iskolarendszereből a középfokú szakoktatás. Ennek kiküszöbölése végett rendelte el a kereskedelemügyi miniszter 1898-ban első jogelődünk, a Magyar Királyi Állami Mechanikai és Órásipari Szakiskola megalapítását.

A szakiskolában a 4 éves képzés célja volt, hogy az órás és mechanikai ipar számára szakképzett munkásokat, segédeket, önálló iparosokat neveljen és ezáltal a hazai órás- és mechanikai ipar fejlődjön. Az iskola főhatósága a Kereskedelemügyi Minisztérium, első igazgatója Szegedi Árpád okl. gépészmérnök volt.

A szakiskola előbb Budapesten, a Kisfaludy u. 26. szám alatt működött egy bérházban. Minden tanulónak külön munkaasztala volt 200 db különféle szerszámmal. Az első évfolyamra 20 tanulót (14-17 éves korú fiúkat) vettek fel. Az elméleti és közismereti tárgyak oktatása mellett igen fontos volt a gyakorlati képzés.

1901-ben a Kereskedelemügyi Minisztérium és a Székesfőváros építtetett az itteni szakképzés céljára egy iskolát Pártos Gyula építőművész tervei alapján. Ez a Tavaszmező utca 15. számú épület, mely kétemeletes, alapincézett, impozáns, szecessziós elemeket tartalmaz, eklektikus stílusú. Homlokzata nyerstégla építmény, magyaros jellegű terrakotta és velencei üvegmozaik díszítéssel, mely Röth Miksa üvegművész műhelyében készült.

A földszinten 60 tanulóra berendezett műhely volt 320 m² alapterületen. Szerszámkészlete a mechanika minden ágára kiterjedt. Az I. emeleten voltak a tan- és rajztermek, összesen 440 m²-en. A II. emeleten a kísér-

leti tantárgyak (elektrotechnika, fizika, vegytan) számára rendeztek be előadótermeket. Az alagsorban volt a ruhatár, mosdó, kazánház, kovácműhely, gépterem, benne elhelyezett transzformátorral, mely biztosította az összes gép villamos meghajtását a városi vezetékről – ami a legkorszerűbb volt akkoriban.

Az első világháborúig az iskola fejlődése felfelé ívelő. A hazai ipar fejlődése, az elektrotechnika térhódítása megkövetelte, hogy az iskola tantervébe beiktassák az új ismereteket. Így már 1899-től elektrotechnikát oktattak itt és 1905-től bevezették az ipari költségvetést is új tantárgyként. Számos mechanikai, elektrotechnikai irányultságú tanfolyam indult. Ezek pár hetes, vagy pár hónapos, térítéses, vizsgadíjas tanfolyamok voltak, melyeket az esti órákban tartottak, 18-21 óráig felnőttek számára.

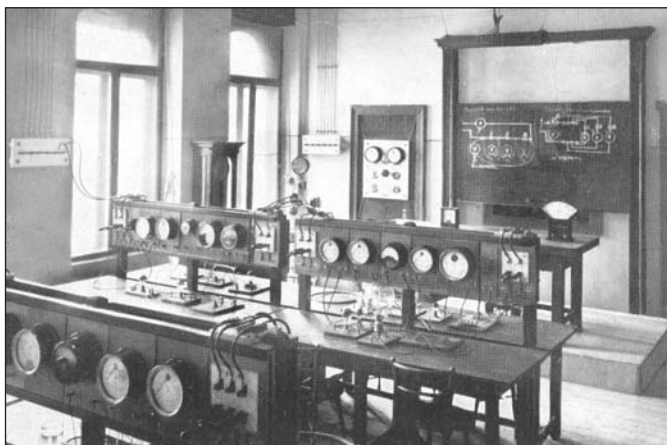
Az első 20 esztendő évkönyvei szerint az iskola minden tanára rendszeresen publikált a hazai műszaki szaksajtóban, valamint nívós tankönyvekkel látták el a tanulóifjúságot. Minden tanév végén kiállítást rendeztek a tanulók műhelymunkáiból. 1907-ben például a IV. évfolyam készített 6 db Morse-gépet, 6 db jelfogó alkatrészt, galvanoszkóp alkatrészeket, hidrosztatikai mérlegeket, 3 db elektromotort. 1911-ben az iskola részt vett egy nemzetközi kiállításon, mely a vas- és gépipari újdonságokat, szabadalmakat mutatta be. A tanulók munkáiból kiállítottak egy 1/10000 g pontosságú vegyi mérleget, armatúra mintát, elektromágnezt, jelfogót, kopogtatót, képirógépet és egy Foucault ingát.

Az első világháború kitörése véget vetett az iskola addig töretlen fejlődésének. Az iskola anyagi ellátottsága megcsappant. A tanerők hiánya, a leromlott felszerelés, a kényszerűségből elrendelt hosszú szénzünetek rányomták bélyegüket az oktatás színvonalára. Több évi szívós munkával sikerült csak a tanári karnak az iskolát a korábban megszokott és elvárt színvonalra emelnie.

Az első világháború kitörése véget vetett az iskola addig töretlen fejlődésének. Az iskola anyagi ellátottsága megcsappant. A tanerők hiánya, a leromlott felszerelés, a kényszerűségből elrendelt hosszú szénzünetek rányomták bélyegüket az oktatás színvonalára. Több évi szívós munkával sikerült csak a tanári karnak az iskolát a korábban megszokott és elvárt színvonalra emelnie.

Az 1920/1921-es tanévben az iskola neve **Magyar Királyi Állami Mechanikai és Elektromosipari Szakiskola** elnevezésre változott, kifejezve ezzel az erősödő elektrotechnikai irányultságot, valamint azt a tényt, hogy 1914-ben megszűnt az órasképzés az intézmény-

ben. Az eddigi mechanikai szakosztály mellett elektromosipari szakosztályt hoztak létre. Beszerezték a legfontosabb szemléltető eszközöket, gépeket, mérőműszereket, oktatási célra alkalmas munkatermeket rendeztek be a nappali tagozatú és a tanfolyami oktatás számára. Az inflációs időkben az állam nem tudta ezt a törekvést megfelelően támogatni, ezért az iskolának mindent a saját erejéből kellett előteremtenie.

1924 áprilisában elhunyt Szegedi Árpád igazgató, tisztét Vigh Bertalan okl. gépészmérnök vette át. Az 1924/1925-ös tanévben tantervi reformot hajtottak végre. Az addigi 4 éves képzést 3 évre csökkentették. Ez azonban helytelen döntés volt, mert az iparba kerülő tanulóktól a szakma olyan kiterjedt elméleti és gyakorlati ismereteket követelt meg, amit nem lehetett elsajátítani a 3 év alatt. Ezért az 1927/1928-as tanévtől kezdődően az iskola elektrotechnikai felső tagozattal bővült. A felső tagozaton előbb 1 éves volt a képzés, majd az 1933/1934-es tanévtől egyesítették a mechanikai és elektromosipari szakosztályt és a képzési idő így 2 évre emelkedett. E rendelkezéssel a felső tagozat jogilag felső ipariskolává vált.

Magyarországon a 3 + 2 éves szakoktatási rendszer egyedülálló volt. A felső tagozat célja műszaki tisztviselők, technikusok, művezetők és mesterek képzése volt. Az elektrotechnikai felső tagozaton gépészeti, elektrotechnikai, mérés-technikai tárgyakat tanultak és tettek ezekből képesítő vizsgát a tanulmányok befejezésekor a diákok.

Az 1927/1928-as tanévben indították meg a 4 éves esti villamosipari felső tagozati képzést, felnőtteknek. Ez 2 év előtanfolyamból és 2 év szaktanfolyamból állott. Tantervében egyesítették a szakiskola és a felső tagozat tantervét, képesítése a szakiskoláéval volt egyenértékű. Magyarországon ez volt az első, felnőttek számára tartott, esti tagozatú képzés.

Az 1929-1933-as gazdasági válság következményeit ellensúlyozandó, az iskola kénytelen volt pénzügyi forrásait maga előteremteni. A műhelyekben gyártott eszközök eladásából tudta fenntartani magát, finanszírozni a szükséges kiadásokat és fejlesztéseket. Minden felújítási munkát a diákok végeztek el tanári irányítás és felügyelet mellett. A gyakorlati orientáltságú oktatásnak köszönhetően a műhelymunkák száma és félesége évről évre emelkedett.

A két háború közötti időben mintegy 25-27 féle elektrotechnikai, mechanikai irányultságú, gyakorlati ismereteket közvetítő tanfolyam működött az iskolában. Hatósági vizsgáztatási joga volt az intézménynek mozigépész és mozi üzemvezetői szakmában, mert az országban egyedül itt működött ilyen tanfolyam. Minden képzési formában tandíjat kellett fizetni. Az 1920-as évek közepére az iskolai oktatás ismét magas színvonalú lett. A korabeli évkönyvekből kiderül, hogy az igen széles skálájú szakmai oktatás mellett gondot fordítottak az ifjúság általános műveltségének pallérozására, egészségügyi viszonyainak gondozására, vallásos és hazafias nevelésére is. 1935-től az iskola főhatósága a Vallás- és Közoktatási Minisztérium volt.

Az évek során jelentősen emelkedett a hallgatói létszám és az 1930-as évek közepére az épület szűknek bizonyult. 1937 nyarán az iskola új épületszárnyal bővült, ez a Tavaszmező utcai fronton lévő épületrész, mely építészetiileg illeszkedik, stílusában és külső kivitelezésében hasonló az 1901-ben építetthez. Itt van az ún. mozi terem és a bagolyvár.

Az 1930-as évek végére a képzésben egyre hangsúlyosabbá vált a híradástechnika. Az 1940/1941-es tanévben megalakult a Magyar Királyi Rendőrségi Rádióműszerész Szakiskola 3 év tanulmányi idővel. A hallgatókat a belügyminiszter jelölte ki a rendőrségi rádióállomások munkatársai közül.

Krasznainé Kováss Enikő
okl. könyvtáros

A gazdag történelmi múltat a 2008. november 6–7-én Józsefvárosban megrendezésre kerülő „110 év a műszaki képzés szolgálatában” nemzetközi konferencia mutatja be.